

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА І СПОЖИВАННЯ ГРЕЧКИ В УКРАЇНІ

О.О. Чередніченко, кандидат технічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства
ім. проф. І. Н. Романенка
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
E-mail: ya1971@ukr.net
ORCID 0000-0001-8908-4113

Анотація. Розглядаються економічні аспекти виробництва, а також споживання гречки в Україні. Відзначається важливість вирощування гречки і необхідність розвитку даної галузі як для досягнення основної мети сільськогосподарських виробників, так і задоволення потреб населення, а також успішного вирішення продовольчої проблеми в усіх регіонах України та покращання експортних можливостей.

Розглянуто результати досліджень розвитку даного сегменту ринку зернових культур вітчизняних та зарубіжних учених економістів-аграрників. Виявлена необхідність подальших наукових досліджень щодо питань виробництва і забезпечення населення гречаною продукцією.

Матеріалами для досліджень були наукові праці та періодичні видання зарубіжних та вітчизняних економістів, а також офіційна статистика Головного управління статистики у Київській області, матеріали звітності та обліку сільськогосподарських підприємств регіону. В результаті застосування статистичних, монографічних методів дослідження, а також методу узагальнення та порівняння проведено аналіз та дослідження внутрішнього ринку гречки, що розкриває основні фактори, що впливають на виробництво, продаж та споживання зазначеної продукції.

Досліджено динаміку розвитку виробництва гречки та проаналізовано його економічну ефективність в період 2013–2017 рр. у сільськогосподарських підприємствах Баришівського району Київської області. Відмічається зростання основних економічних показників виробництва гречки, а також позитивні та негативні сторони цього процесу. На основі проведеного аналізу виявлені чинники впливу на виробництво, реалізацію і споживання зазначеної продукції. Відзначаються стратегічні напрямки розвитку економіки галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах регіону та України загалом.

Доведено, що виробництво гречки є економічно вигідним і доцільним в умовах сьогодення. Визначаються оптимальні обсяги гречки, які дадуть змогу забезпечити потреби населення відповідно до норм раціонального харчування. Окреслені потенційні можливості в галузі підвищення якості харчової сировини для отримання додаткових резервів продовольства.

Ключові слова: виробництво, споживання, повноцінність харчування, економічна ефективність, ціна реалізації, собівартість виробництва гречки.

Актуальність.

Провідне місце в структурі аграрного сектора економіки України займає зернова галузь, від рівня та ефективності розвитку якої залежить добробут населення, національна продовольча безпека, експортні можливості країни. Гречка як основна круп'яна культура є невід'ємною складовою вітчизняного ринку зерна.

Гречана крупа займає чільне місце у споживчому кошику населення України, тому попит на неї завжди був і залишається досить високим. У сучасних умовах за порівняно низького рівня розвитку тваринництва і явно недостатнього виробництва й споживання тваринницької продукції гречка особливо необхідна для успішного вирішення продовольчої проблеми в усіх регіонах України. Це зумовлено важливими споживчими властивостями одержуваної з неї продукції і значно нижчою затратомісткістю одиниці поживних речовин порівняно з продуктами тваринництва.

Попри те, що попит на цю культуру з року в рік не спадає, аграрії не можуть повністю забезпечити потреби країни в цій крупі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням продовольчої безпеки, виробництва і забезпечення основними продуктами харчування населення країни приділено значну увагу у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених: В.Я. Амбросова (Ambrosov, 2013), В.І. Власова (Vlasov, 2011), В.Я. Месель-Веселяка (Mesel-Veselyak, 2016), Т.Г. Мостенської (Mostenskaya, 2014), Б.Й. Пасхавера (Paskhaver, 2014),

О.М. Шпичака (Shpichak, 2013), О. Perekhozhuk, T. Glauben, R. Teuber, M. Grings (Perekhozhuk et al., 2015) та ін.

Дослідження вітчизняного та світового ринку гречки відображено у працях таких учених економістів-аграрників, як Б.В. Андрющенко, О.В. Боднар, В.І. Бойко, М.М. Ільчук, Б.К. Супіханов, О.М. Маслак, О.М. Шпичак та ін. Однак питання розвитку згаданого сегменту зернових культур залишаються недостатньо вивченими і потребують подальших наукових досліджень щодо його удосконалення й розвитку.

Мета дослідження. Аналіз та дослідження вітчизняного ринку гречки, виявлення чинників впливу на виробництво, реалізацію і споживання зазначеної продукції.

Матеріали і методи.

Матеріалами для дослідження слугували наукові праці та періодика зарубіжних і вітчизняних учених-економістів, а також офіційні статистичні дані Головного управління статистики у Київській області, матеріали звітності й обліку сільськогосподарських підприємств області. Методика дослідження ґрунтувалася на загальнонаукових методах економічних досліджень: абстрактно-логічному, статистичному, монографічному, узагальнення та порівняння.

Результати дослідження та їх обговорення.

Сільськогосподарське виробництво вже давно стало бізнесом. Оскільки основною метою є максимізація прибутків, то вирощування сільськогосподарських культур виробники розглядають з економічної точки зору. Наразі активно розгля-

дається можливість вирощування нішевих культур, особливістю яких є вузький внутрішній ринок, високі реалізаційні ціни та помірні витрати. Однією з таких культур є гречка (Maslak, 2017).

Гречка не є провідною сільськогосподарською культурою, тому, переважно, її виробництвом займаються власники крупорушок та сільськогосподарські підприємства, які виконують замовлення виробників круп постійно. Саме тому товарне зерно в основному реалізують та переробляють за місцем його виробництва. Багато господарств займаються вирощуванням гречки для підтримки бджільництва.

Виробництво гречки головним чином концентрується в сільськогосподарських підприємствах. Минулого року сільськогосподарські підприємства зібрали 103 тис. т урожаю, що складає майже дві третини від загального обсягу. Питома вага господарств населення у загальному виробництві цього зерна сягала 23%, фермерських господарств — 18%.

Сільськогосподарські підприємства Баришівського району Київської області мають досить сприятливі географічні й економічні умови для вирощування гречки (табл. 1).

За даними таблиці 1 відмічається зростання всіх показників виробництва гречки, окрім рівня товарності. У 2014 р. отримані найменші показники, що відбиває в цілому стан галузі в країні, коли зафіксовані найнижчі показники за 25 років статистичних спостережень (Kernasjuk, 2015).

Внаслідок збільшення площі посіву з 184 га до 259 га й урожайності на 82% сільськогосподарські підприємства Баришівського району зібрали в 2,5 рази більше врожаю в 2016 р., ніж у 2012 р. Це вплинуло на обсяг реалізації, який зріс майже на 54%. Варто відмітити, що середня врожайність гречки по Україні в 2016 р. становить 11,5 ц/га, а в сільськогосподарських підприємствах Баришівського району 19,4 ц/га.

Різка девальвація гривні, погіршення соціально-економічної ситуації спонукало населення в Україні до збільшення закупівлі круп. Це призвело до підвищення попиту на гречку і зростання цін, хоча дослідження структури витрат свідчать, що реальна собівартість є набагато нижчою.

Відмічається збільшення виробничої собівартості 1 ц гречки у сільськогосподарських підприємствах Баришівського району з 484,3 грн у 2013 р. до 593,1 грн у 2017 р., або майже на 22,5%. Відбуваються зміни

1. Динаміка розвитку виробництва гречки у сільськогосподарських підприємствах Баришівського району у 2012 - 2016 рр.

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. у % до 2012 р.
Площа посіву, га	184	120	159	196	259	140,76
Урожайність з 1 га, ц	10,64	6,79	7,94	12,67	19,37	182,05
Валовий збір зерна, ц	1957,8	814,8	1262,5	2483,3	5016,8	256,25
Реалізовано зерна, ц	1234	826	934	1394	1897	153,73
Рівень товарності, %	63,03	101,37	73,98	56,14	37,81	X

Джерело: розраховано автором за даними форми № 50-сг (річна) “Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств”.

2. Динаміка собівартості виробництва 1 ц гречки у сільськогосподарських підприємствах Баришівського району у 2013 – 2017 рр.

Сільськогосподарські підприємства	Роки					2017 р. у % до 2013 р.
	2013	2014	2015	2016	2017	
СТОВ «Ярешківське»	293,32	199,78	383,97	401,35	370,94	126,46
Баришівський район	484,30	421,60	498,60	554,20	593,10	122,47
Київська область	261,93	163,67	308,66	375,01	329,36	125,74
Україна	367,10	345,70	384,90	436,30	468,50	127,62

Джерело: розраховано автором за даними форми № 50-сг (річна) “Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств”.

в структурі витрат на виробництво. Зросла частка прямих матеріальних витрат з 41,57% до 47,92%, зменшилась частка загальновиробничих та інших прямих витрат на 6,81 відсоткових пунктів. Це свідчить про значне підняття цін на використовувані матеріали та послуги і найбільші витрати під час сівби.

Значна частина (близько 50-70%) виробничих витрат, а саме добрива, паливе, засоби захисту рослин, дуже залежить від курсу валют. Відповідно девальвація гривні погіршує ситуацію, але зростання собівартості не можна компенсувати підвищенням цін, оскільки купівельна спроможність населення не зростає в такій же мірі, і споживач відмовляється купувати дорожчий продукт. Внаслідок цього найменш ефективні виробники відмовляються від вирощування такої продукції.

За даними таблиці 2 спостерігається тенденція до збільшення собівартості виробництва 1 ц гречки на 22-27%, як на рівні підприємства, так і в цілому по країні. Збільшення являється негативним, оскільки з цим показником збільшується й ціна для споживачів. Дану тенденцію пов'язують з непопулярністю культури серед виробників, невеликими площами

посіву, небажаністю підприємств вирощувати культуру через невисоку рентабельність та ризик отримати збитки по врожаю, а також підвищення цін та інфляції в країні.

Стагнація простежується у виробництві гречаної крупи, загальний обсяг виробництва її склав 53,8 тис. т, що на 19,6% менше попереднього року. Хоча результати від реалізації гречки свідчать про прибутковість згадуваної галузі (табл. 3), тому гречка є перспективною культурою.

Таким чином, підвищення врожайності зерна гречки та всіх інших сільськогосподарських культур є стратегічним напрямком розвитку економіки галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах регіону та України загалом. Щоб успішно справитися з цим завданням, необхідно виявляти і використовувати всі резерви збільшення виробництва, насамперед шляхом досягнення максимального рівня урожайності.

Попит і споживання в першу чергу регулюються ціновими чинниками. Наразі вартість гречаної крупи у 2,5–3 рази перевищує вартість інших круп. Причому гречка єдина із сільськогосподарських культур, яка на сьогодні має найбільшу різницю між роздрібними та закупівельними ці-

3. Економічна ефективність виробництва гречки у сільськогосподарських підприємствах Баришівського району

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2017 р. у % до 2013 р.
Урожайність, ц/га	10,64	6,79	7,94	12,67	19,37	182,05
Повна собівартість, 1 ц грн.	484,3	421,6	498,6	554,2	593,1	122,47
Ціна реалізації 1 ц, грн.	597,3	526,6	657,6	680,2	732,1	122,57
Прибуток з 1 ц, грн.	113	105	159	126	139	123,01
Рівень рентабельності, %	23,33	24,91	31,89	22,74	23,44	X

Джерело: розраховано автором за даними форми № 50-сг (річна) “Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств”.

нами. Відповідно це стимулює сільськогосподарських виробників.

При скороченні виробництва у 2015 р. ціни на зерно гречки зросли з 11 до 20 тис. грн за 1 т на умовах EXW, а гречаної крупи – із 19 до 32 тис. грн. Зростання виробництва призводить до зниження ціни, тому у 2016 та 2017 роках закупівельні ціни на зерно коливалися від 13,5 до 18 тис. грн/ т, а на крупу – від 23 до 27,5 тис. грн.

Отже, скорочення сировинної бази зменшує пропозицію готової продукції, і призводить до підвищення цін в торговельній мережі. Значне підвищення цін не дає можливості

утворитися дефіциту, тому що це стимулює зменшення споживання і заміну більш дешевою продукцією (Ivanishin, 2016). Якщо у 2011 р. споживання гречки складало 185 тис. т, то в 2016 р. зменшилося до 120 тис. т. Найголовнішими чинниками, що впливають на внутрішнє споживання, є зменшення чисельності населення України, високі закупівельні ціни на зерно та зниження купівельної спроможності українців.

Зниження купівельної спроможності українців не дозволяє підвищити вище зазначені показники до належного рівня. В умовах сучасного стану

4. Розмір прожиткового мінімуму, фактичної мінімальної пенсії за віком і заробітної плати (в розрахунку на одну людину)

Початок дії	Розмір на місяць, грн				
	прожиткового мінімуму	мінімальної пенсії за віком	% до прожиткового мінімуму	мінімальної заробітної плати	% до прожиткового мінімуму
01.01.13 р.	1108	894	80,69	1147	103,5
01.09.15 р.	1330	1074	80,75	1378	103,6
01.05.16 р.	1399	1130	80,77	1450	103,7
01.01.17 р.	1544	1247	80,76	3200	207,3
01.01.18 р.	1762	1373	77,92	3723	211,29
01.01.19 р.	1921	1497	77,93	4173	217,23

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України.

економіки та виробництва розмір прожиткового мінімуму з 01.01.2019 р. встановлений 1921 грн, а фактичний мінімальний розмір пенсії за віком і заробітної плати встановлений відповідно 1497 грн і 4173 грн (табл. 4).

Аналіз даних таблиці 4 показав, що протягом 2013–2019 рр. фактичний розмір мінімальної пенсії за віком не досягав норми прожиткового мінімуму і складав у середньому 79,8%. За даними Пенсійного фонду, на початок 2017 р. було майже 12 млн пенсіонерів, практично половина з них – 5,6 млн осіб – отримують мінімальну пенсію.

Розмір мінімальної заробітної плати до 2017 р. незначно перевищував цю норму на 3,6 %, зараз відмічається перевищення в 2 рази. Але з врахуванням усіх податків розмір мінімальної заробітної плати становить приблизно 3360 грн, отже, це значно погіршує розрахункові показники (Cherednichenko, 2017).

За розрахунками Мінсоцполітики, справжній прожитковий мінімум для різних груп населення перевищує офіційний, отже все це свідчить про погіршення купівельної спроможності українців. Оскільки гречка не є харчовим продуктом найпершої необхідності і знаходиться не в дешевому ціновому сегменті, то при зменшенні доходів саме від таких продуктів відмовляються в першу чергу, замінюючи їх субститутами. Така ситуація утворилася внаслідок вибуття зі статистичного обліку виробників Криму і частини Донецької та Луганської областей, а також природного скорочення споживання як результату зменшення попиту на продукцію галузі.

Середня ціна на гречку в Україні у 2017 р. становила 24-30 грн/кг, а станом на січень 2018 р. – 22,53 грн/кг.

Усе це вплинуло і на споживання гречки. У сезоні 2013/14 року на кожного українця припадало 3,2 кг зернової на рік. У 2015/16 маркетинговому році розрахунковий обсяг споживання гречки склав 2,5 кг на душу населення, у 2016/17 маркетинговому році – близько 3 кг на особу.

Кабміном оприлюднено дані щодо річного споживання населенням круп у 2017 році: 2,5 кг рису, 1 кг пшонаної крупи, 2 кг гречки, 1,1 кг вівсянки, 1,9 кг бобових, 0,5 кг ячної і перлової крупи. Враховуючи норми раціонального харчування (6,8 кілограма гречаної крупи з 10 кілограмів зерна гречки) і кількість населення країни, можна визначити оптимальні обсяги виробництва гречки. Для населення України – споживачів гречаних продуктів це буде становити 300 тис. т зерна та 200 тис. т зерна згідно з експортними замовленнями.

Звертаючи увагу на результати діяльності сільськогосподарських підприємств Баришівського району щодо вирощування гречки, розвиток даного сегменту зернових культур є прибутковим і перспективним для аграріїв. Малозатратна технологія вирощування, швидка ліквідність на ринку, високі закупівельні ціни роблять її високорентабельною культурою навіть для господарств з невеликою енергетичною і ресурсною забезпеченістю.

Ефективне виробництво гречки дозволяє вести практично безвідходне багатогалузеве господарство, отримуючи гречану крупу, гречане борошно, мед, віск, прополіс. Фахівці відмічають, що поєднання виробництва гречки й бджільництва дає подвійну економічну вигоду, оскільки збільшується продуктивність пасік і значно підвищується врожайність гречки внаслідок запилення бджола-

ми. Збільшення обсягів виробництва гречки деякою мірою може сприяти й розвитку тваринництва, оскільки побічна продукція її виробництва, зокрема солома й полова, є цінним кормом для тварин (Ivanishin, 2016).

За вмістом незамінних кислот білок гречки прирівнюється до продуктів тваринного походження та вважається рівноцінною заміною м'яса, що є досить важливим в сучасних економічних умовах. Крім того, технологічний процес вирощування гречки виключає використання пестицидів, що сприяє розвитку її органічного виробництва, а також створює можливість використовувати гречку як додатковий резерв для поживних та повторних посівів (Lee-Mader et al., 2014; Pavek, 2014). Отже, існує багато додаткових аргументів для привертання більшої уваги до цієї культури.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Внаслідок девальвації гривні відбувається зниження купівельної спроможності, ріст собівартості виробництва гречки (подорожчання імпортованих складових, кредитних ресурсів та ін.), зміна дистрибуції та асортименту, ріст цін та зменшення пропозиції.

Як наслідок, збільшується споживання населенням більш дешевої продукції даного сегменту ринку та скорочення промислового виробництва, недостатньо використовується потенціал як самої культури, так і можливості сільськогосподарських підприємств у даній галузі.

Але в основі харчування завжди будуть знаходитись традиційні продукти рослинного походження (Bigliardi et al., 2016), а гречана крупа займати чільне місце у споживчому кошику

населення України. Тому збільшення виробництва гречки як одного з цінних і поживних продуктів, покращання його якості, зниження собівартості є важливим завданням агропромислового комплексу України. Це можливо при інтенсифікації галузей рослинництва, оптимізації взаємовідносин господарств із переробною промисловістю АПК, удосконаленні цінового механізму формування ринку.

Щоб збільшити виробництво гречки, потрібно на державному рівні захищати власний ринок гречки та зацікавлювати керівників та спеціалістів у галузі гречаного виробництва.

Нові можливості задоволення потреб населення у продукції даної галузі з'являються при впровадженні високопродуктивних сортів, інтенсивних технологій, а також науково обгрунтованого раціонального розміщення посівів гречки по території України.

Особлива роль належить ціновому регулюванню, яке має сприяти виробництву необхідної кількості продуктів відповідно до раціональних норм споживання та захищати вітчизняних товаровиробників від засилля імпортованої продукції. На особливу увагу заслуговує питання державного регулювання ринку гречки, спрямоване на заохочення фермерів займатися її виробництвом і входити у ринок. Важливо розвивати виробничі зв'язки сільськогосподарських підприємств з переробними підприємствами, підприємствами торгівлі, які б поєднували оптову і роздрібну торгівлю, банками, вітчизняними та іноземними інвесторами, що дало б змогу забезпечувати їх збалансований розвиток. Створення ефективного переробного сектора є також необхідною умовою для ефективного конкурентоспроможного сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Амбросов В.Я. Ринок і стратегія розвитку сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / В.Я. Амбросов // Економіка АПК. - 2013. - № 10. - С. 72-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_10_14
2. Власов В.І. Синопис сільськогосподарських проблем у світі і складники продовольчої безпеки [Електронний ресурс] / В. Власов, М. Лисак // Вісник Національної академії наук України. - 2011. - № 2. - С. 37-48. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2011_2_11
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Експрес online – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/virobnictvo-grecki-v-ukraini-v-sezoni-2015-roku-vstanovlue-antirekord>.
5. Іванишин В.В., Гаврилянчик Р.Ю., Бурдига В. Економічна доцільність вирощування гречки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/ekonomichna-docilnist-vyroschuvannya-grechky>.
6. Кернасюк Ю.В. Гречка і просо - високоприбуткова альтернатива. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/2880-grechka-i-proso-vysokoprutkova-alternatyva.html>
7. Маслак О.М. Український ринок гречки. Інтернет-видання «Агробізнес Сьогодні». - Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/2640-ukrainskyi-rynok-hrechky.html>.
8. Месель-Веселяк В.Я. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України [Електронний ресурс] / В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. - 2016. - № 6. - С. 37-49. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_6_6
9. Мостенська Т.Г. Фізична достатність харчових продуктів як чинник забезпечення продовольчої безпеки [Електронний ресурс] / Т.Г. Мостенська // Наукові праці Національного університету харчових технологій. - 2014. - Т. 20, № 5. - С. 87-97. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npukht_2014_20_5_12_1.
10. Пасхавер Б.Й. Тенденції та проблеми національного продовольчого споживання [Електронний ресурс] / Б.Й. Пасхавер // Економіка АПК. - 2014. - № 10. - С. 5-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2014_10_3
11. Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії (наказ від 18.11.1999 № 272). - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0834-99.
12. Рекомендації з вирощування гречки у проміжних посівах / В.В. Іванишин, І.А. Шувар, В.М. Сендецький, Л.В. Ценило, Р.Ю. Гаврилянчик. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 48 с.
13. Чередніченко О.О. Економічні аспекти виробництва та споживання м'яса та м'ясопродуктів. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2017. Vol. 3. No. 3. Pp. 130–144. URL: www.are-journal.com.
14. Шпичак О.М. Проблеми ємності внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні у контексті купівельної спроможності населення [Електронний ресурс] / О.М. Шпичак, О.В. Боднар // Економіка АПК. - 2013. - № 6. - С. 5-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_6_3
15. Bigliardi B., Galati F., Innovation trends in the food industry: The case of functional foods. Trends Food Sci. Tech., 2013, 31, 118–129.
16. Lee-Mader, E., J. Hopwood, L. Morandin, M. Vaughan, and S.H. Black. 2014. Farming with Native Beneficial Insects. Storey Publishing, North Adams, MA.

17. Pavak, P.L.S. 2014. Plant Guide for buckwheat (*Fagopyrum esculentum*). USDA-Natural Resources Conservation Service, Pullman Plant Materials Center. Pullman, WA. Available at: http://plants.usda.gov/plantguide/pdf/pg_faes2.pdf
 18. Perekhozhuk, O., Glauben, T., Teuber, R. and Grings, M. (2015), Regional-Level Analysis of Oligopsony Power in the Ukrainian Dairy Industry / O. Perekhozhuk, T. Glauben, R. Teuber and M. Grings // Canadian journal of agricultural economics. – Vol. 63 (1). – P. 43–76. <https://doi.org/10.1111/cjag.12037>.
-
- ### References
1. Ambrosov, V.Ia. (2013). Market and strategy for the development of agricultural enterprises. *Ekonomika APK*, no. 10, pp. 72-79, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_10_14
 2. Vlasov, V. (2011). Synopsis of agricultural problems in the world and components of food security. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, no. 2, pp. 37-48, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2011_2_11
 3. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 4. Express online, available at: <http://agravery.com/uk/posts/show/virobnictvo-grechki-v-ukraini-v-sezoni-2015-roku-vstanovlue-antirekord>
 5. Ivanishin V.V., Gavriljanchik R.Ju., Burdiga V. *Ekonomichna docil'nist' viroshhu-vannja grechki*, available at: <http://propozitsiya.com.ua/ekonomichna-docilnist-vyroshchuvannya-grechky>.
 6. Kernasjuk Ju. *Grechka i proso - visokopributkova al'ternativa*, available at: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichniy-gektar/2880-grechka-i-proso-vysokopributkova-alternatyva.html>
 7. Maslak O.M. *Ukrains'kij rinok grechki*. Internet-vidannja «Agrobiznes S'ogodni», available at: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/2640-ukrainskyi-rynok-hrechky.html>.
 8. Mesel-Veselyak, V.Ya. (2016). Strategic directions of development of agrarian sector of economy of Ukraine. *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 37-49, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_6_6
 9. Mostenskaya, T.G. (2014). Physical sufficiency of food products as a factor in food security. *Scientific papers of the National University of Food Technologies*, vol. 20, no. 5, pp. 87-97, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2014_20_5_12_1.
 10. Paskhaver, B.Y. (2014). Trends and problems of national food consumption. *Ekonomika APK*, no. 10, pp. 5-13, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2014_10_3
 11. On Approval of the Norms of Physiological Needs of the Population of Ukraine in the Basic Nutrients and Energy (Order dated 18.11.1999 No. 272), available at: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0834-99.
 12. "Ekonomichna dotsilnist vyroshchuvannia hrechky" [Economic expediency of growing buckwheat]. *Propozytsiya*. <http://propozitsiya.com.ua/ekonomichna-docilnist-vyroshchuvannyagrechky>. Ivanyshyn, V.V. et al. *Rekomendatsii z vyroshchuvannia hrechky u promizhnykh posivakh* [Recommendations for growing buckwheat in intermediate crops]. Ivano-Frankivsk: Symfoniia forte, 2015.
 13. Cherednichenko, O. (2017), Economic aspects of manufacture and consumption of meat and meat products. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, [Online], vol. 3, no. 3, pp. 37–47, available at: www.are-journal.com.
 14. Shpichak, O.M. (2013). Problems of capacity of the domestic consumer market of agricultural products and foodstuffs in Ukraine in the context of purchasing power of the population. *Ekonomika APK*, no 6, pp. 5-13, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_6_3

15. Bigliardi B., Galati F. (2013). Innovation trends in the food industry: The case of functional foods. *Trends Food Sci. Tech.*, vol. 31, pp. 118–129.
16. Lee-Mader, E., Hopwood J., Morandin L., Vaughan M. (2014). *Farming with Native Beneficial Insects*. Storey Publishing, North Adams, MA.
17. Pavak, P.L.S. (2014). Plant Guide for buckwheat (*Fagopyrum esculentum*). USDA-Natural Resources Conservation Service, Pullman Plant Materials Center. Pullman, WA. Available at: http://plants.usda.gov/plantguide/pdf/pg_faes2.pdf
18. Perekhozhuk, O., Glauben, T., Teuber, R. and Grings, M. (2015). Regional-Level Analysis of Oligopoly Power in the Ukrainian Dairy Industry. *Canadian Journal of Agricultural Economics*, vol. 63, is. 1, pp. 43–76. <https://doi.org/10.1111/cjag.12037>.

O. Cherednichenko (2019). ECONOMIC ASPECTS OF PRODUCTION AND CONSUMPTION OF BUCKWHEAT. БІОЕКОНОМІКА ТА АГРАРНИЙ БІЗНЕС, 10(2): 144-154. <http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.02.144>.

Abstract. *The economic aspects of production and consumption of buckwheat in Ukraine are considered.*

The importance of growing buckwheat and the need to develop this industry, both for achieving the main goal of agricultural producers, as well as meeting the needs of the population and the successful resolution of the food problem in all regions of Ukraine and the improvement of export opportunities are noted.

The results of research on the development of this segment of grain crops market of domestic and foreign scientists, economists-agrarians, are considered. The necessity of further scientific researches on production and provision of buckwheat products to the population was revealed.

Materials for research were scientific works and periodicals of foreign and domestic economists, as well as official statistics of the Main Department of Statistics in the Kyiv region, materials for reporting and accounting of agricultural enterprises in the region. As a result of the application of statistical, monographic methods of research, as well as the method of generalization and comparison, the analysis and research of the domestic market of buckwheat has been carried out, which reveals the main factors influencing the production, sale and consumption of the specified products.

The dynamics of development of buckwheat production is investigated and its economic efficiency is analyzed in the period of 2013-2017 at agricultural enterprises of Baryshevsky district of Kyiv region. It is noted that the agricultural enterprises of the Baryshevsky district of the Kyiv region have rather favorable geographical and economic conditions for growing buckwheat. The growth of the main economic indicators of its production, besides the level of marketability, as well as the positive and negative aspects of this process, are noted.

The strategic directions of economic development of the crop sectors in agricultural enterprises of the region and Ukraine in general are noted.

It is proved that the production of buckwheat is economically profitable and expedient in the present conditions. Low-cost cultivation technology, fast liquidity in the market, high purchasing prices make it a highly profitable crop even for enterprises with little energy and resource support, which is proved by the example of agricultural enterprises under study.

Key words: *nutritional value, economic efficiency, selling price, production cost of buckwheat, prices for buckwheat, subsistence minimum, the actual minimum age-wage.*

Е. А. Чередниченко (2019). ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОИЗВОДСТВА И ПОТРЕБЛЕНИЯ ГРЕЧКИ В УКРАИНЕ. БІОЕКОНОМІКА ТА АГРАРНИЙ БІЗНЕС, 10(2): 144-154. <http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.02.144>.

Аннотация. Рассматриваются экономические аспекты производства, а также потребления гречи в Украине. Отмечается важность выращивания гречихи и необходимость развития данной отрасли, как для достижения основной цели сельскохозяйственных производителей, так и удовлетворения потребностей населения, а также успешного решения продовольственной проблемы во всех регионах Украины и улучшения экспортных возможностей.

Рассмотрены результаты исследований развития данного сегмента рынка зерновых культур отечественных и зарубежных ученых экономистов-аграрников. Выявлена необходимость дальнейших научных исследований по вопросам производства и обеспечения населения гречневой продукцией.

Материалами для исследований были научные труды и периодические издания зарубежных и отечественных экономистов, а также официальная статистика Главного управления статистики в Киевской области, материалы отчетности и учета сельскохозяйственных предприятий региона. В результате применения статистических, монографических методов исследования, а также метода обобщения и сравнения проведен анализ и исследование внутреннего рынка гречи, раскрывающий основные факторы, влияющие на производство, продажу и потребление указанной продукции.

Исследована динамика развития производства гречихи и проанализирована его экономическая эффективность в период 2013-2017 гг. в сельскохозяйственных предприятиях Барышевского района Киевской области. Отмечается рост основных экономических показателей производства гречихи, а также положительные и отрицательные стороны этого процесса. На основе проведенного анализа выявлены факторы влияния на производство, реализацию и потребление указанной продукции. Отмечаются стратегические направления развития экономики отраслей растениеводства в сельскохозяйственных предприятиях региона и Украины в целом.

Доказано, что производство гречи является экономически выгодным и целесообразным в современных условиях. Определяются оптимальные объемы гречи, которые позволят обеспечить потребности населения в соответствии с нормами рационального питания. Указаны потенциальные возможности в области повышения качества пищевого сырья для получения дополнительных резервов продовольствия.

Ключевые слова: производство, потребление, полноценность питания, экономическая эффективность, цена реализации, себестоимость производства гречи.